

105547

DET KGL. UTENRIKSDEPARTEMENT
Pressetjenesten,

Til velvillig omtale i pressen.

Undertegningen av Genferkonvensjonen av 12.august 1949 finner sted i Genève 8.desember 1949.

Under den siste verdenskonflikten var det ikke meget igjen av folkeretten som ble holdt i hevd. De to Genferkonvensjoner og den 10. Haagkonvensjon som overfører til sjökrigen prinsippene i den förste av disse, ble dog respektert av signatarstatene. Millioner av sårede, syke, skipsforliste og krigsfanger nød deres beskyttelse. Mange av dem skylder dem både liv og helse. Dette ville ikke ha vært mulig uten den både idealistiske og realistiske karakteren av disse konvensjoner: humanitære i sine prinsipper, de respekterer tilstrekkelig krigens krav for at de krigførende parter går med på å sette dem i kraft. Når de allikevel ikke har kunnet forebygge de redsler som vi har vært hjelpelöse vitner til, er det fordi flere stater ikke hadde sluttet seg til dem og fordi deres virksomhetsområde har vært for innskrenket. Nå som erfaringen har åpenbart deres svake punkter har man forstått at det er nødvendig å tilpasse dem til den moderne krigs krav og at det er uomgjengelig nødvendig å utarbeide en ny konvensjon for sivilbefolkningens beskyttelse.

Straks etter fiendlighetenes avslutning satte Röde Kors' Internasjonale Komite seg i arbeid. Med bistand fra en rekke eksperter av forskjellig nasjonalitet forberedte komiteen fire utkast for nye konvensjoner. I august 1948 godkjente den 17. internasjonale Röde Kors konferanse dem under et möte i Stockholm, etter å ha underkastet dem en del forandringer.

Etter som de forberedende arbeider derved var avsluttet kunne det sveitsiske Federative Råd sammenkalle en diplomatisk konferanse, som det hadde gjort i 1864, 1906 og 1929. Alle stater som hadde sluttet seg til i det minste en av konvensjonene som skulle revideres ble invitert til å delta.

Konferansen åpnet i Geneve den 21.april 1949. Den arbeidet i nesten fire måneder med M.Max Petitpierré, medlem av det Federative

Råd, sjef av det politiske departement i Bern, som president. 59 regjeringer sendte deltagere og 4 sendte observatører. Med unntagelse av ca. 15 mindre stater og av Tyskland, som fortiden er berøvet sin selvstendighet, var hele verden representert. Israel tok sete sammen med de arabiske stater, Sovjetsamveldet sammen med Spania og Vatikanstaten, Bulgaria og Albania sammen med Hellas. Siden krigens slutt har ingen konferanse til en slik grad nærmet seg det universale.

Innbudt som eksperter, tok Røde Kors' internasjonale Komite aktiv del i arbeidet. Det måtte hele femhundrede plenumsmøter og komitemøter eller underkomitemøter til for å studere utkastene som hadde vært godkjent av Stockholmkonferansen, for å diskutere, forandre og tilpasse dem.

Avslutningsmötet fant sted den 12.august. De fire konvensjoner var blitt godkjent dagen i forveien med endelig stemmegivning, uten opposisjon, den ene enstemmig, de andre tre med en eller to som avholdt seg fra å stemme (Israel, og for ens vedkommende Burma). Det ble bestemt å kalle dem Genferkonvensjoner av 12.august 1949. 17 delegasjoner undertegnet dem med en gang. De övrige kommer til å undertegne dem i nær fremtid undet et höytidelig möte som skal sammenkalles i Geneve den 8.desember, eåler i löpet av de etterföljende uker, idet undeskriftsregisteret skal holde åpent til den 12.februar.

För de skiltes benyttet de delegerte, som var blitt enige, anledningen til å erklære at deres inderligste önske var at nasjoner ikke lenger ville ty til krig for å finne lösning for deres uoverensstemmelser og at det dermed aldri blir nödvendig å sette i kraft konvensjonene som de nettopp hadde utarbeidet.

Den diplomatiske konferanse som ikke var blitt gjenstand for den offentlige oppmerksomhet som den fortjente, danner en unntagelse i internasjonal samkvem etter krigen ikke bare på grunn av det universale omfang, men også på grunn av dens sukses. Suksesen var större enn de störste optimister hadde våget forutsette. Riktignok kommer disse konvensjoner ikke til å oppnä sin fulle verdi för alle statene, som har vært med på å utarbeide dem, har ratifisert dem. Det er ikke desto-mindre beroligende å være klar over at konferansen ikke ble avsluttet för teksten var blitt endelig godkjent.

På enkelte punkter er formen utvilsomt ikke helt tilfreds-

stillende. Til en viss grad gjenspeiler konvensjonene den antagonisme som idag deler verden i to leire. Men stort sett overstiger deres humanitære ånd dagens antagonisme. Verdenssituasjonen idag tatt i betraktning markerer de et betydelig fremskritt. Størsteparten av de svake punkter som ble konstatert under den siste krig er blitt eliminert, spesielt det mest forferdelige punkt av alle: den nesten totale mangel på beskyttelse for den sivile befolkningen.

I rammen av denne korte redegjørelse kan det ikke være spørsmål om å analysere de fire konvensjoner, ikke en gang i de største trekk. Herhør er allikevel deres hovedprinsipp:

Genferkonvensjonen av 1864, utarbeidet under Henry Dunants inspirasjon og to ganger revidert (1906 og 1929), og likeledes den 10. Haagkonvensjon, som overfører deres bestemmelser til sjøkrigen, forutsetter imuniteten for sårede, syke, skipsforliste og for sanitetstjenesten, som alle settes under beskyttelse av Røde Kors merket. Dette prinsipp er blitt oppretholdt. Man har anstrengt seg for å tilpasse dette til moderne krig. Det er derfor man for eksempel har utarbeidet en status for militærleger, sanitetspersonalet og prester som er tatt til fange og blir tilbakeholdt for å hjelpe sine fangne kamerater. De blir ikke betraktet som fanger og vil nyte godt av de lettelsener som utøvelsen av deres oppgaver krever. Blandt nye bestemmelser kan nevnes sivilbefolkningens rett til å yde førstehjelp til sårede, spesielt til fallskjermsoffiserer, og muligheten av å danne sikkerhetssoner i nærheten av operasjonsfeltet for å samle der og stelle sårede.

Beskyttelsen som er ydet fanger av 1929-konvensjonen, kjent under navnet "krigsfange-koden", er blitt utvidet til også å dekke medlemmer av organiserte motstandsbevegelser som underkaster seg krigens lover. De krigførende vil ikke lenger ha rett til å avslutte spesialavtaler som kan berøve fanger fordeler som konvensjonen garanterer dem, slik som for eksempel ble gjort mellom Vichy-regjeringen og Tyskland i 1940. Hva angår korrespondansen har man gitt syke fanger, eller fanger som er holdt langt unna, retten til å telegrafere til sine familier. De er også blitt sikret

andre rettigheter som for eksempel hva angår matforsyningen, arbeid (de kan ikke benyttes i rydningen av minefelter med mindre de melder seg til det som frivillige) og disiplinære straffer. Kort sagt skulle det verste skje og en ny krig bryte løs, vil fanger nyte en mer utstrakt og mer virkningsfull beskyttelse enn de nød i 1939 til 1945. Dessuten blir det forbudt å holde dem tilbake i ubegrenset tid etter fiendtlighetenenes slutt.

Men det er med hensyn til sivilbefolkningens beskyttelse at de mest revolusjonerende resultater er blitt nådd. Den nye konvensjonen forutsetter opprettelsen av sikkerhetssoner for å beskytte kvinner, barn, gamle, syke og sårede. De krigførende forplikter seg til å la passere gjennom blokaden medisiner og styrkepreparater som er nødvendige for mødre og barn i de okkuperte områder. Retten til korrespondanse mellom familiemedlemmer er garantert. Okkupasjonsmyndigheter kan ikke rekvirere matvarer med mindre sivilbefolkningen er tilstrekkelig forsynt. Arrestasjon og etterfølgende henrettelse av gisler er forbudt, likeledes represalier, individuelle eller kollektive deportasjoner, tortur og medisinske forsøk på personer under konvensjonens beskyttelse. Det må under ingen omstendigheter öves rase- nasjonalitets- eller religionsdiskriminasjon. Det kreves garantier for rettspleien. Således kan dødsstraff ikke anvendes bortsett fra for slike forbrytelser som forutsetter dødsstraff i henhold til det okkuperte lands lover, slik som de var før okkupasjonen hadde funnet sted. Det må nevnes at denne bestemmelsen ble sterkt diskutert og ble tilslutt adoptert bare med et lite flertall. Flere delegasjoner kommer til å ta forbehold på dette punkt når de undertegner konvensjonene.

Spørsmålet om borgerkriger og koloniale kriger la lenge beslag på konferansens oppmerksomhet. Det ble bestemt at i all fall må de strengt humanitære prinsipper i konvensjonene anvendes også i slike tilfeller.

Det er blitt utarbeidet straffebestemmelser for personer som bryter konvensjonenes bestemmelser, særlig for personer som gjør seg skyldig i forbrytelser mot menneskeheten, noe som er uttrykkelig forbudt.

Generelt sett gir de nye konvensjonene Røde Kors' internasjonale komite en solid juridisk basis for dens virksomhet og styrker

dens posisjon hva internasjonal rett angår. På den annen side understreker de den store betydningen av den beskyttende stats funksjoner. Det er under denne stats kontroll at konvensjonene anvendes. Det er forutsett at i det tilfelle at ingen nøytral stat er i stand til å påta seg vervet, kan henvendelse rettes til det Røde Kors' Internasjonale Komité eller til en annen humanitær institusjon.

Man har bebreidet den diplomatiske konferanse at den har forsøkt å humanisere krigen isteden for å forby den. Det er å misforstå dens oppgave. Det er klart at det beste menneskeheten kan gjøre er å gi avkall på krig. Men så lenge man ikke er kommet så langt at krigen ikke bare erklæres ulovlig, slik som ble gjort av Briand-Kellog pakten, men også elimineres virkelig effektivt, forblir Genferkonvensjonene både nødvendige og velgjørende. De gjør ikke krav på hverken å forebygge krig eller å regulere krigføringen, men siden krigen er slik som den er, å beskytte sårede, syke, skipsforliste, fanger og til og med sivile mot dens mest brutale virkninger. Hadde en konvensjon beskyttet sivilbefolkningen under den siste krig, ville den blitt spart for ufattelige lidelser i de okkuperte områder. Hadde det ikke vært en konvensjon som fastsatte behandlingen av fanger, ville deres skjebne ha vært betydelig verre.

Hvis man tar disse fakta i betraktning er det ikke lenger mulig å undervurdere verdien av det arbeid som er blitt utført av den diplomatiske konferansen. Skulle verden ennå en gang bli gal nok til å kaste seg ut i en ny krig, vil ulykken, takket være det, bli mindre, og Henry Dunants ånd vil leve videre.